

Prošlo soboto je Associated Press agencija poročala iz Beograda, da so oblasti spustile na prosto bivšega premierja Milana Stojadinovića, ki se je pričel takoj pogajati s slovenskimi voditelji — očitno z dr. Korošcem — glede sestave nove vlade, ki bo zunanjo politiko Jugoslavije prilagodila osišču Rim-Berlin. Isti dan pa je United Press agencija javila, da se Stojadinovića, ki je bil interniran v aprilu radi zarote, da se strmo glavi vlado in Jugoslavijo izroči nacistični Nemčiji, še ni osvobodilo iz internacije, temveč da se o tem le ukrepa, oziroma, da najbrže v kratkem pride na svobodo.

Katera vest je resnična, mi ne vemo. Odkar se je Jugoslavija približala Rusiji, je bilo njeno obnašanje napram Rimu in Berlinu precej samozavestno. Pred mesecem dni se je na očitno direktivo Moskve začel formirati balkanski blok za odpor proti Italiji, in izgled, da Balkanu ne bo treba kloniti tilnika pred fašistično osjo, je bil precej dober. Katastrofalni poraz Francije je sliko seveda temeljito spremenil.

Če je vest o svoboditvi Stojadinovića točna, potem je jasno, da Rusija bodisi dela roka v roki z Berlinom, ali pa da je Cvetkovičeva vlada v Jugoslaviji izgubila zaupanje v sposobnost Rusije, da bi odvrnila napad osišča na Balkan, dasiravno Moskva svojega stališča glede balkanskih držav ni spremenila.

ZAVAJALNE PRIREDBE

Pred kratkim se je v neki nemški dvorani v Clevelandu kazal film iz nacističke Nemčije. Ko se je na platno pojavil Hitler s svojim spremstvom, je nekdo v temi zaklical "Aufstehen!" in avdijsance, ki je štela okrog tisoč oseb, je kot bi trenil planila pokonci in viharno aplavdirala.

Ni s tem rečeno, da so bili vsi oni, ki so bili navzoči na dotični prireditvi, nacisti in člani pete kolone. Marsikateri se je morda že naslednji trenutek kesal svojega dejanja in ga je bilo sram, da se je dal tako imenitno potegniti v trenutku psihološke nepripravljenosti, katero je človek, ki je dal klic, spretno izrabil v manifestacijo za Hitlerja. Bilo jih je tam brez dvoma tudi veliko, ki bi hitro stisnili rep med noge, čim bi spoznali, da Amerika takih stvari ne smatra za šalo.

Kar je jasno, je to, da take priredbe podžigajo in zavajajo lahkomišelnih ljudi, katere lahko celo dovedejo do resnično izdajalskih dejanj, za katere bi bili moralno odgovorni ljudje, tajni agenti nacističkega režima, ki jim niti na mar ne pride, da bi se javno navduševali za Hitlerja. Take afere bi tudi lahko spravile v nesrečo ljudi, ki niso drugega krivi kot da so nemškega pokolenja in da pripadajo kakim organizacijam, katere se pusti rabiti za nacističko propagando.

Svoboda je lepa čednost. Ampak tudi svoboda mora poznati neko mejo, če noče sama sebi izkopati grob. Take priredbe kot omenjena bi se sploh ne smele vršiti. Prvič, ker so zavajalne, drugič pa, ker pomagajo odvrniti pozornost od krogov in ljudi, ki so resnično nevarni ter deželi in njenemu ljudstvu.

DOBRA MISEL

Včeraj je mrtev — pozabi ga. Jutri še ni prišel — ne beli si ž njim glave. Danes je tukaj — porabi ga.

NAPREDEK

PROGRESS

VOLUME IV.

Cleveland, Ohio, June 19, 1940

This issue in two sections

NUMBER 203

Official Organ of The Slovene Progressive Benefit Society

Glasilo Slovenske Svobodomiselsne Podporne Zveze

Dejstva, ki pojasnjujejo zmagoslovni pohod nacijev

Angleški kapitan Lindell Hart je pred dvema letoma izjavil: "Ljudje, ki govorijo, kako preprečiti novo vojno, so najmanj dve leti za časom — v globokejšem pomenu besede. Druga velika vojna dvajsetega stoletja se je začela v juliju 1936."

Navedena izjava se tiče civilne vojne v Španiji, katero sta izzvala Hitler in Mussolini, pričemur jima je bil general Franco le za orodje. Angleški in francoski državniki so bili takrat tako slepi, da tega niso videli, oziroma niso hoteli videti, posledica česar je, da je Španija danes v oblasti elementov, ki so sovražni demokracijam. Francova vlada, dasiravno ni napovedala vojne Angliji in Franciji, služi navzlic temu fašističnemu osišču jako učinkovito s tem, da nudi nemškim in italijanskim podmornicam svoje baze, s katerimi lahko nemoteno operirajo proti francoskim in angleškim ladjam. Španija že zahteva Gibraltar za sebe, kar pomeni toliko kot da ga zahteva za Hitlerja in Mussolinija.

Ljudje, ki so tekom civilne vojne v Španiji javno simpatizirali s Francoskom, trdeč, da sta fašisti borijo proti komunizmu in za verske principe, so ostali na laži. Taki ljudje so se našli tudi pri uredniških slovenskih časopisov v Ameriki. Ali danes vidijo svojo zmotno? Možato bi bilo, če bi to priznali.

Zavezniški diplomati, ki so odgovorni za padec demokracije v Španiji, ne morejo reči, da sta Hitler in Mussolini skrivala svoje nakane in načrte. V aprilu 1938 se je mudil v Italiji profesor Max Gruen, znana nacističska avtoriteta, ki je po sprejemu pri Mussoliniju imel predavanje, v katerem je rekel:

"Vojna v Španiji je evropska vojna, ki se bje za nadvlado Sredozemlja. Doslej je Italija igrala vlogo Angliji in Franciji podrejene sile, kakor se je izkazalo v svetovni vojni... Danes je Italija najmočnejša angleška tekmovalka v Sredozemlju. Ako pade Španija v Francove roke, bo ogrožen Gibraltar, in prevoz francoskih čet iz kolonij bo skoro nemogoče radi utrjenih Balaerskih otokov. Kadar se bo to zgodilo, bo Nemčija POKAZALA HUDICA Franciji na način, kakor ni ta dežela izkusila še nikdar v vsej svoji zgodovini."

V januarju 1939, ko je padla Barcelona, je list nemške težke industrije "Rheinisch-Westfälische Zeitung" komentiral:

"Francoska pot v Afriko je sedaj ogrožena po Sardiniji in Barceloni. Nacionalistična Španija in Italija sta sedaj trdni prijateljici... Francija ne more nikdar upati, da bo imela novo Španijo na svoji strani v slučajnih vojnih v Sredozemlju. Nasprotno, španska pristanišča bodo odprta zavezniški Italiji. S padcem Barcelone je status quo tako spremenjen, da je to očitno vsem očem."

V istem tonu je takrat pisal italijanski list "Tevere," ki je padec Barcelone označil kot "mo-

ralen in tudi strateški poraz za Francijo."

Ko je Mussolini okupiral Afriko, so se našli ljudje pri angleški vladi, ki so se tolažili z upanjem, da je bila to poteza, naperjena proti nacističnemu pohodu na Balkan. Razumeli niso, da je bil to le nadaljni korak fašističnega osišča za pridobitev strateških baz, ki mu bodo izborno služile, kadar pride do vojne. Nacistični list "Angriff" je to odprto povedal, ko je ob času albanske okupacije zapisal:

"Albanija ni samo odskočna deska italijanskega imperija za aktivno vdeležbo v južno-vzhodni Evropi, temveč je takorekoč ključ k zadnjim vratom Sredozemlja."

Podjarmljenje Albanije je bilo izvedeno s polnim odobravanjem nemškega generalnega štaba z namenom, da učinkuje kot direktna grožnja Jugoslaviji, to se pravi, da se jo prisili v osišče Rim-Berlin ali pa da ostane nevtralna.

Neko poročilo iz evropskega bojišča javlja, da so Nemci pri Sedanu predli francosko linijo s pomočjo težkih topov in izredno močnih tankov, ki so bili narejeni v Škodovi tovarni. Ti topovi in tanki so bili nekoč last

(Dalje na 3. Str.)

Koledar prireditev SSPZ

SOBOTA, 22. junija — *Veselicu in kazenju premišljeni slik iz stare domovine priredi društvo št. 1, CHICAGO, Ill., v dvorani Paula Bergerja, 2653 So. Lawndale Ave.*

NEDELJA, 30. junija — *Piknik društva št. 56, ROCK SPRINGS, Wyo., na Fox Farm, štiri milje od Green River.*

NEDELJA, 30. junija — *Piknik društva št. 162 in 1. obletnica Vrta "Starlighters," BON AIR, Pa., na navadnih prostorihi.*

NEDELJA, 30. junija — *Seja federacije društev SSPZ v vzhodnem Ohio v mestu Salem, O., po seji piknik.*

NEDELJA, 30. junija — *Dan SSPZ priredijo Skupna društva v CHICAGO, Ill., s piknikom na vrtu Roman Picnic Grove, 123. cesta in Union Ave.*

NEDELJA, 30. junija — *Proslava "Dneva SSPZ" Skupnih društev v CHICAGO, Ill., z velikim piknikom na zabavišču, 123. cesta in Union Ave.*

SOBOTA, 13. julija — *Večerna vrtna veselica društva Trail Blazers, št. 197, CHICAGO, Ill., v John Romain Grove, 658 West 123rd St.*

NEDELJA, 28. julija — *Piknik društva št. 59, Conemaugh, Pa., na znanem izletniškem prostoru v BON AIR, Pa.*

NEDELJA, 4. avgusta — *Piknik društva št. 100, CHICAGO, Ill., na prostorihi Parson Grove v bližini 138. ceste in Stony Island Ave.*

SOBOTA, 7. decembra — *Veselicu društva št. 1, CHICAGO, Ill., v Floinerjevi dvorani.*

Nov film Slovenije

Iz stare domovine je tik pred ukinjenjem zvez med Ameriko in Jugoslavijo, ki je posledica italijanskega vstopa v vojno, dospel nov film Slovenije, katerega je napravil za SSPZ akademski slikar Božidar Jakac. Film je povečini v barvah in je krasno delo. Za njegovo predvajanje se bo rabilo dve polni uri.

Prvo kazanje tega filma se bo vršilo v petek 28. junija v avditoriju S. N. Doma na St. Clair Ave., pod pokroviteljstvom Skupnih društev SSPZ. Zapomnite si ta datum in povejte svojim prijateljem. Več o filmu in predstavi bomo poročali prihodnjič.

USODNI DNEVI

V petek 14. junija, natančno pet tednov po začetku nemške ofenzive na zapadni fronti, je padel Pariz in Hitlerjeve kohorte so vkorakale v mesto, ki ni samo prestolnica francoske republike, temveč v polnem smislu središče in sedež zapadno-evropske civilizacije. Francoska vlada je proglasila dan prej Pariz za "odprto mesto." Francoske čete so se umaknile iz mesta brez boja in ga s tem rešile razdejanja.

Ob času, ko to pišemo, je vlada premierja Reynauda odstopila in formiran je bil nov kabinet, kateremu načeljuje 84-letni upokojeni maršal Petain, ki je odredil prenehanje bojev ter sporočil Nemčiji, da je Francija pripravljena na sklenitev "častnega miru." Navzlic temu pa se boji na fronti, ki je potisnjena globoko južno od Pariza, še vedno nadaljujejo.

Nemci so zasedli Verdun in Metz in prišli so v ozadje Maginotove črte, ki je vsled tega brez vrednosti za francosko obrambo. Okupacija Maginotove črte od strani Nemcev je neizogibna.

V torek 18. junija sta se sestala v Monakovem Hitler in Mussolini na konferenci, na kateri so bili sestavljeni pogoji, katere se bo predložilo poraženi Franciji. Nobenega dvoma ni, da bodo ti pogoji neizprosno trdi. Zmagoslavni nacizem ne pozna milosti in prizanesljivosti. Dokaz je usoda drugih narodov, ki so padli pod nacističkim mečem.

Angleški premijer Winston Churchill pozivlja Francijo, da ne odneha z bojem, obenem pa je slovesno izjavil, da bo Anglija brez ozira na to, kaj se zgodi s Francijo, sama nadaljevala z bojem. Kar Angleži upajo, je, da francoska sila na morju in zraku ne bo kapitulirala, temveč da se bo pridružila Angliji, tudi če bi stari Petain zahteval podajo.

Sovjetska Rusija je zadnje dni okupirala Litvo, Latvijo in Estonijo, katere je prej obtožila, da so izza prošle jeseni sklenile medsebojni pakt, ki je naperjen proti Rusiji. V Berlinu je bila ruska okupacija baltičkih držav sprejeta brez kome-

Kaj je nacizem

V teh dneh, ko nacizem triumfira v Evropi, se še vedno najdejo ljudje, ki ne razumejo, da nacizem predstavlja kulturno reakcijo, povratek v črni vek, ki za podjarmljene narode pomeni ne samo telesno, temveč tudi popolno duševno sužnost. So ljudje, ki v svoji slepoti odobravajo proti-židovsko gonjo nacizma, ne zavedajo se pa, da njegova zmaga bi pomenila brezobzirno zatrtje ne samo židov, temveč vsega in vsakogar, ki ni nemške krvi; da je nacizem zlasti za Slovane rezerviral stanje popolnega helotstva, kajti Hitler sam je Slovane označil za "gnoj," ki imajo služiti le temu, da bo nemška rasa uspevala in gospodovala svetu.

Kdor razume diabolični značaj nacizma, ne more biti ravnodušen napram njemu, še manj pa more odobravati njegove zmage. Naj navedemo nekaj citatov iz Hitlerjevih ust in iz propagandnih virov nacističke stranke. Opozorila pri tem je vredno dejstvo, da nacizem brutalno izvaja sleherno točko svojega programa, kar dokazujejo zlasti dogodki, ki danes stresa-jo Evropo.

"Biti si moramo na jasnem," je zapisal Hitler v knjigi "Mein Kampf," "da si izgubljenih ozemelj ne bomo pridobili s vezčanimi pozivi na Boga ali s podobnimi željami, s govoricenjem parlamentarnih gobcev, temveč z oboroženo silo, z ostrim mečem, s krvavim bojem." V isti knjigi je nacistički firer zapisal: "Slovani so zgodovinski gnoj. Odvratna mi je vsa ta mešanica ljudstev: Čehov, Srbov in Hrvatov." (Stran 135, 64. izdaja.)

Alfred Rosenberg, glavni ideolog hitlerizma, je zapisal, da smo Slovenci "manjvredno alpsko ljudstvo, ki je brez vsake lastne vrednosti, kljub vsej germanizaciji ostalo v bistvu babjevno in hlapčevsko."

In zato, ker so slovanski narodi manjvredni, barbarski, zato jih morajo hitlerjevci kultivirati. "Ne pozabite," je vzkliknil Hitler, "da ste vi Nemci najslavnejše ljudstvo tega sveta, najplemenitejši zastopniki arijske rase, ki jo je vsemočno Bog določil za vladarja tega sveta... Sveto poslanstvo Nemčije je, pripravljati orožje za končno osvoboditev in združitve nesrečnih zatiranih delov. (Mein Kampf, stran 688.)

Točka 4. nacističkega programa, sprejetega v februarju 1920 se glasi:

"Nihče razen članov naroda ne more biti državljani. Nihče razen onih, ki so nemške krvi, ne more biti član naroda."

"Kadar slišim besedo 'kultura,' je moj prst takoj na varnostnem peresu mojega revolverja," je zapisal Hans Johat, predsednik nemške pesniške akademije.

Nacistički cerkveni minister Kerrl je v februarju 1937 izjavil: "Pojavila se je nova avtoriteta, kaj je Krist in krščanstvo — Adolf Hitler."

Značilne za nacizem in njegove metode so Hitlerjeve besede, zapisane v knjigi Mein Kampf: tarja, zadnje vesti pa javljajo, da se na vzhodni nemški meji zbira močna armada. Ali Rusijo čaka usoda nesrečne Francije?

Solidarnost ameriških republik: fakt ali bajka?

Govor brazilskega predsednika je opomin, da ima fašizem vplivne simpatičarje tostran oceana

V ponedeljek 10. junija je naznanil vstop v vojno Mussolini. Naslednjega dne je predsednik Brazilije imel govor, v katerem je moralno stopil na Mussolinijevo stran. S tem je bilo dano Zedinjenim državam javno svarilo od strani načelnika največje južno-ameriške države, kaj bi zmaga totalitarnih sil v Evropi pomenila tukaj.

Ko se je pred par meseci govorilo o obrambi ameriške hemisfere, se je pri tem imelo v mislih enostavno to, da se Hitlerju prepreči prevoz vojaštva v kako južno-ameriško državo. Oglasil se je polk. Lindbergh in povedal, da je Atlantski ocean zelo širok. Potem smo videli, kaj se zgodilo na Norveškem in spoznali smo, da se more neka dežela podjarmiti po metodi trojanskega konja, to se pravi, z organiziranjem zarote in vtihotapljenjem orožja in agentov, ki jo podpro.

Amerika je nenadoma prišla do spoznanja, da ako bi se hoteli zoperstaviti zavojevanju te vrste v Južni Ameriki, bi morali poslati tja mornarico in armada preko morske razdalje, ki je večja kot pa je razdalja med Zedinjenimi državami in Evropo. Ampak celo potem, ko nam je to dejstvo postalo jasno, še vedno nismo razumeli problema, pred katerim bi se znašli, ako bi nacistička Nemčija in fašistična Italija porazili zaveznike. Brazilijski predsednik Vargas je sedaj vrvel luč na to možnost, in brez ozira na prizadevanja, da se njegov govor pojasni kot nekaj takega, kar je bilo namenjeno le za domač konzum, so njegove besede svarilo, mimo katerega morejo Zedinjene države le na svoj lastni rizik.

Predsednik Vargas je dal jasno razumeti, da ako dovolimo, da os Rim-Berlin zmaga v Evropi, tedaj ji sploh ne bo treba rabiti sile, da dobi ono, kar hoče v ocean med Afriko in Brazilijo tako prikladno ozek, da ni razdalja nič večja kot med državama Main in Florida.

Jasno je torej, da se bo usoda Monroeve doktrine in varnosti zapadne hemisfere odločila v bitkah v bližini Velike Britanije in Gibraltarja. Ako se Hitlerju posreči zlomiti Francijo in ako se zavojuje Veliko Britanijo, kar bi pomenilo, da bi os Rim-Berlin prišla v popolno kontrolo Španije in severozapadne Afrike, bo združena tudi strateška obramba zapadne hemisfere.

Kadar bi se to zgodilo, bodo Zedinjene države na svojih izpostavljenih postojankah sposobne biti le umikalni boj, med tem pa bodo morali napeti vse sile in se pripraviti na vse žrtve za boj za svojo lastno neodvisnost.

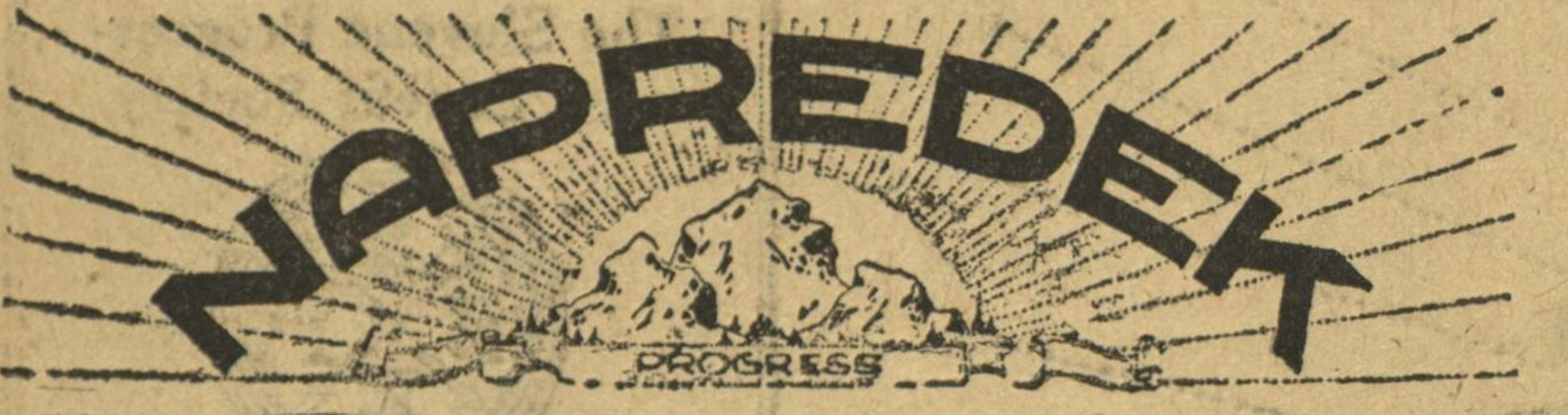
Po zaslugi predsednika Vargasa je položaj tako jasen in svarilo tako nezmotljivo, da se morejo udajati kakim iluzijam samo še oni, ki so brezupni gluhi in slepi.

Predsednik Roosevelt je pravilno razumel položaj, ko si je prizadeval, da bi Italijo odvrnil od vstopa v vojno. Enako pravilno je ocenil položaj, ko je v govoru na večer italijanskega vstopa v vojno ta korak označil kot dejstvo, ki je direktne in vitalne važnosti za Zedinjene države.

Povsem jasno namreč je, da ako naciji razbijejo angleško vojno brodogve v severni Evropi ali pa ga zajamejo, in ako Hitler in Mussolini razbijeta zavezniško vojno brodogve v Sredozemlju in, potegnivši Španijo za seboj, vprizorita izpad na Atlantski ocean, Zedinjene države ne bodo imele moči in je tudi dovolj hitro mobilizirati ne bodo mogle, da bi bile v stanju braniti Južno Ameriko. V takem slučaju bi bila Južna Amerika izven našega območja strategično, ekonomsko in ideološko.

Južna Amerika bi s tem ne prišla samo pod popolno oblast fašistična osišča, prav kot so danes balkanske države v Evropi, temveč Hitler in Mussolini bi tam našla pripravne baze za vojaške operacije proti Panamskemu prekopu in notranjim obrambam kontinentalnih Zedinjenih držav.

Polk. Lindbergh pravi, da je za letala še vedno zelo težavno preleteti Atlantski ocean in se nato vrniti. To je brez dvoma res. Ampak če bi letala imela letališča in pristajališča na tej strani oceana, katere bi preskrbeli zanje voditelji "možatih narodov," jim ne bo treba delati povratnega poleta po črti, ki jo je Lindbergh rabil na svojem prvem poletu. Ocean bodo preleteli na črti, katere se je Lindbergh poslužil na enem svojih kasnejših poletov, južno od ekvatorja, kjer je ocean med Afriko in Brazilijo tako prikladno ozek, da ni razdalja nič večja kot med državama Main in Florida.

GLASILO IN LASTNINA SLOVENSKE SVOBODOMISELNE PODPORNE ZVEZE.

IZHAJA VSAKO SREDO

Cene oglasov: 40c palec za posameznike; 35 palec za društva

Naročnina za člane 78c letno; za nečlane \$1.50; za inozemstvo \$2.00

PROGRESS OFFICIAL ORGAN OF THE SLOVENE PROGRESSIVE BENEFIT SOCIETY

Owned and Published by the Slovene Progressive Benefit Society

ISSUED EVERY WEDNESDAY

Subscription for members \$78 per year — nonmembers \$1.50 foreign countries \$2.00

Advertising rates: 40c net for individuals; 35c net for societies

NAPREDEK CLEVELAND, O. Telephone: Henderson 5311

VOLUME IV. NUMBER 203 Entered as Second Class Matter August 5th, 1936, at the Post Office at Cleveland, Ohio, under the Act of August 24, 1912.

NA BRANIKU CIVILIZACIJE

VOJNI VIHAR preko oceana se bliža svojemu usodnemu koncu. Evropa kot smo jo do sedaj poznali, je prešla v zgodovino in se nikdar več ne dvigne. Francija je na tleh, poražena vojaško in moralno. Anglija in njen imperij sta pred razsulom. Evropi vlada danes Adolf Hitler. Italija je za vse praktične svrhe nemški protektorat in Mussolini samo sluga nemškega firerja. Evrope v starem smislu ni več. Danes je tam samo Velika Nemčija. Male države, ki so nominalno še samostojne — Jugoslavija, Romunija, Grčija, Ogrska, Turčija, in Španija — edinole čakajo ukaza iz Berlina. Njih ko-ordinacija bo izvršena, kadar in kakor bo ukazal novi gospodar Evrope.

Rusija, ki je po Monakovu pretrgala vse stike z zapadom in sklenila sporazum s tretjim rajhom, je v zadnjih dneh absorbirala tri male baltiške države, Litvo, Latvijo in Estonijo. Če je to storila na svojo odgovornost ali sporazumno s Hitlerjem, ni znano. In je tudi brez pomena. Ako je računala na dolgo vojno, v kateri bodo nacijska Nemčija, Francija in Anglija izkpravale do onemoglosti, nakar bo ona stopila na pozornico, da zavlada razbitim ostankom Evrope, se je strahovito uračunala. Vojna ni bila dolga in še zdaleka toliko uničevalna, da bi mogla Rusija v bodočnosti igrati kako vlogo v evropskih zadevah. Hitlerja je dvignila na višek vojaške in materialne moči in v roke mu je dala gospodarske vire in politično oblast, ki se raztega nad vsem kontinentom Evrope, od arktičnih pokrajin Norveške pa do Sredozemlja, od Dardanel pa do Angleškega kanala. Tej kolosalni sili je prav tako malo sposobna kljubovati kot Velika Britanija, katere kapitulacija je neizogibna, morda v teku nekaj tednov, morda v teku nekaj dni. Rusija več ne šteje kot aktivna sila v oblikovanju Evrope. Stavila je vse na eno kocko in — izgubila. Danes se nahaja tam kot Zedinjene države, s to važno razliko, da ima ona Hitlerja za soseda, ki lahko vsak čas vdere v ruski teritorij, dočim se med Hitlerjevim imperijem in Zedinjenimi državami nahaja Atlantski ocean, ki navzlic temu, da ni več tako širok kot je bil nekdanj, vendar daje Ameriki priložnost, da organizira svoje sile za obrambo zapadne hemisfere.

Padeč evropskega kontinenta pred silo nacizma je dogodek, ki mora vsakogar, ki še čuti človeško, pretresti do mozga. Ampak ne smemo se pustiti vdajati čustvom. Gonjev in trpkih občutkih ne pomenijo nič. Treba je zreti faktom v obraz in misliti realistično. Vprašanje za Ameriko — za nas, ki smo državljani ameriške republike — je, kaj sedaj? Kaj storiti, da tudi za Zedinjene države ne bo prepozno, kot je prepozno danes za ljudstva pred par tedni še svobodnih evropskih držav?

Jasno je, da se Amerika danes nahaja ravno tam, kjer sta se po Monakovu nahajali Francija in Anglija. Hitler se ne bo zadovoljil z vlado nad Evropo; on hoče postati diktator nad vsemi narodi sveta, nad vso zemeljsko oblo. Nacijska propaganda ni tega nikoli skrivala, in prav kot je Hitler izpolnil vse grožnje, ki so se nanašale na evropski kontinent, prav tako bo dobil oblast nad zapadno hemisfero, razen ako gre Amerika takoj energično na delo in zgradi tako mogočen obrambni aparat, vojaški in moralni, da bo nepremagljiva na znotraj in na zunaj. Ako bo zadnja demokracija na svetu sledila stopinjam Chamberlaina in Daladierja in se varala z upi na mirno sožitje z nacijskim zmajem, tedaj ni rešitve zanj. Pogina more rešiti ameriško ljudovladno samo odkrito priznanje, da stoji danes Amerika pred krizo, pred kakršno še ni stal noben narod v moderni zgodovini človeštva. Na njegovih ramah je usoda civilizacije.

Ne varajmo se, ne vdajajmo se lažjivim upom! Pred par dnevi podano zagotovilo Adolfa Hitlerja, da nima

sovražnih namenov proti državam ameriške hemisfere, je treba vzeti na znanje kót odprto deklaracijo vojnega namena proti Zedinjenim državam in ostalim ameriškim republikam. Mar zgodovina nacizma ne priča, da se je Hitlerjevo zagotovilo varnosti v slehernem slučaju izkazalo za poljub smrti? Da je vsak narod, ki je bil deležen tega zagotovila, poginil?

Amerika je mogočna in bogata po svojih materialnih virih in po svoji moralni sili. Ampak ta sila ni organizirana in ne disciplinirana za obrambo. Od tega, da brez zavlačevanja vse svoje sile strne v eno mogočno falango ter se pripravi za boj, je odvisna njena usoda, in usoda civilizacije. Ameriki, ki je zrasla iz ubežnikov pred tiranijami starega sveta, je v trenutku, ko se Evropa pogreza v temo, dan mandat, da krčevito prime bakljo civilizacije ter jo drži kvišku, dokler narodi, ki jih je podrl val barbarizma, zopet ne najdejo poti nazaj k vrednotam, ki za znak kulturnega človeka.

Dan SSPZ v Chicagi

V nedeljo 30. jun. proslavimo Skupna Društva SSPZ v Chicagi ZVEZIN DAN z velikim piknikom na izletniškem vrtu ROMAIN GROVE, ki se nahaja na 123. cesti blizu Union Avenue. Na istem prostoru se je lani vršil piknik Trail Blazer Juniors. Pikniški odbor je pripravil zanimiv program, katerega se bo izvajalo popoldne in zvečer.

Popoldne se vrše tekme v balinanju med moškimi in ženskimi skupinami, kakor tudi razne tekme in igre za člane in članice vrtcev. Zmagalcem bodo podarjene primerne nagrade. Zvečer se bodo v paviljonu kazale premične slike pod oskrbo Majka Vrhovnika. Prikazani bodo razni prizori iz prejšnjih priredb skupnih Društev, slike 7. redne konvencije SSPZ v Indianapolisu, slike 10. redne konvencije, ki se je vršila maja meseca letos v Clevelandu, in druge zanimivosti. Popoldne in zvečer se vrši tudi ples, za katerega bodeta igrala popularna bradisek in Omerza.

Omenim naj še, da bo brat Vrhovnik imel na razpolago svojo kamero in bo filmal razne zanimive prizore in skupine v

barvnih slikah. Torej dekleta, požor! Pikniški prostor Romain Grove je zelo pripraven za vrtno veselico, ne samo radi tega, ker ima obsežen plesni paviljon in velik, senčnat vrt, temveč tudi radi dejstva, ker se nahaja v mestu in ima dober dostop bodisi s avtomobili ali s populčno železnico in busom. Za avtomobiliste je najbolj pripravno vzeti Halsted street do 123. ceste, nato kreniti pol bloka vzhodno do prostora. Oni, ki se poslužijo cestne železnice, naj transferirajo iz tramvajna na bus na Halsted cesti, in se peljejo do konca. Bus se obrne nazaj proti mestu ravno na 123. cesti, skoraj tik vrta.

Vabi se torej vse člane SSPZ v Chicagi in okolici na udeležbo. Zanimivosti in zabave bo v obilici do pozne ure zvečer.

Društvo TRAIL BLAZERS, št. 197, SSPZ, priredi VECERNO VRTNO VESELICO (MOONLIGHT PICNIC) v soboto 13. julija v GANO FARMERS dvoran in vrtu. Podrobnosti kasneje.

M. G. Kuhel

DOPISI IN POROČILA ČLANSTVA

Seja vzhodno-ohijske federacije SSPZ

Barberton, Ohio. — Zastopniki društev, pripadajočih federaciji SSPZ v vzhodnem Ohiju, so prosi, da se udeležijo redne federacijske seje, katere se bo vršila dne 30. junija v Salem, Ohio. Pričetek ob 10. uri popoldne. Po seji se bo vršil piknik na istem prostoru, ki je dobro oznan v omenjeni naselbini, kajti tam prireja piknike in druge zabave salemsko občinstvo v splošnem. Zato sem govor, da boste prostor našli brez vsakih težav in da se bosta piknika udeležili vsi zastopniki, ki se pripeljejo s seboj dosti posetnikov.

Piknik se bo vršil v korist federacijske blagajne in za dobro postrežbo kot tudi za one, ki se radi vršijo, bo za to pripravljeno odbor vse poskrbel v najlepšem redu, tako da bo zadovoljnost med vsemi, mladimi in stariimi.

Prav veseli bi bili, ako bi jo na omenjeni dan primahal med nas br. glavni blagajnik Mirko G. Kuhel iz Chicaga. Z zanimanjem sem čital njegove vtise pod naslovom "Izza konvenčnih kulis" in posebno tista o konvenčni sliki je prav dobro pogodena. Kaj pa če bi opisal še tisto, kar se je zgodilo na petek? Pozdrav vsem delegatom 10. redne konvencije!

Mat Mochnik, tajnik federacije in bivši delegat.

Dan SSPZ v Chicagu Chicago, Ill. — Dasiravno je že slehernemu članu in članici znan sklep Skupnih društev SSPZ v Chicagu, se mi vendar zdi umestno, da sporočam javnosti, kaj so zastopniki Skupnih dru-

štev sklenili na predzadnji redni seji. V zadovoljstvo vseh navzočih je bilo sklenjeno, da Skupna društva priredijo skupen piknik vseh društev SSPZ v Chicagu. Na isti seji je bil izvoljen pripravljalni odbor, da uredi vse potrebno, kar se tiče piknika. Ta se bo potrudil, da bo piknik v vseh ozirih vzorno izveden in da bo občinstvo v vseh ozirih zadovoljno.

Nadalje želim članstvo opozoriti, da bo ta piknik v resnici nekaj drugega kot so običajne priredbe tega značaja. Bo to proslava dneva SSPZ v Chicagu pri katerem sodelujejo vsa tukajšnja društva in mladinski Vrtci. Ta proslava se bo vršila na zabavišču Romain Picnic Grove na 123. cesti in Union Ave. Ta prostor je bil izbran, ker je pripravljalni odbor sprevidel, da je najbolj pripraven, kar se tiče vožnje, oziroma da se članstvo lahko udeleži piknika za prav male stroške. V prihodnji izdaji Napredka bo opisan tudi kažipot točno in pravilno, da se bo vsak vedel ravnati in bo brez neprilic prišel na prostor.

Odbor se je tudi potrudil, da bo na tej proslavi oziroma pikniku čim več zabave in razvedrila za vse navzoče. V ta namen je bilo sklenjeno, da vsako društvo pošlje eno ali dve skupini na tekmo v igranju baline, in za prvenstvo se bodo tudi pripoznale nagrade. Br. Vrhovnik bo ob tej priliki smel premične slike, ki bodo skrbele, da bo spomin našega delovanja živ, ko nas bo že krila črna zemlja. Obnem pa nam bo br. Vrhovnik pokazal slike, ki so bile posnete v Chicagu pred letom dni, kakor tudi prizore z 10. redne konvencije, ki se je vršila prošli mesec v mestu Clevelandu. Za one, ki radi plešejo, bo igrala godba Frankyja Građiška in Tonia Omerca.

Torej člani in članice, rezervirajte dan 30. junija za obisk "Dneva SSPZ" in pripeljte svoje prijatelje in znance, da bo naša slavnost čim bolj uspešna. Uljudno vabimo tudi članstvo iz drugih naselbin, da nas posetijo in se nekaj ur zabavajo s članstvom čičaškega mesta, ker upam, da na tem pikniku bomo vsi navzoči.

Za pripravljalni odbor: Victor Zupancic

Društvo št. 24 Milwaukee, Wis. — Zdruevalnemu odboru S. S. P. Zveze: Naše društvo je na svoji redni seji dne 9. junija 1940 sklenilo, da se pošlje apel na združevalni odbor in sicer sledeče:

Združevalni odbor naj gre takoj na delo, da se združenje prej ko mogoče uresniči, ker kakor razvidno iz pogodb, so pravice članstva zajamčene po našem mnenju v vseh ozirih, in ne vidimo nikakršnih zaprek in zadržkov za takojšnje združenje. Izjavljamo torej, da če je potrebno in zakonito, da nam je vseeno, če v dosego združenja se finančno premoženje in pohištvio in vse vrednosti prepíše in odstopi, izročil v roke eni organizaciji ali drugi.

Koncem konca je povsem logično, da če pride do združenja, da bo to premoženje ostalo in prišlo v eno blagajno, in da bo potem upravljala in vodila vse to ena uprava ali oblast, v skupen dobrobit vsega članstva.

Zato naše društvo apelira in pošilja to izjavo na združevalni odbor in v glasilo Napredek, da ti člani skupno in posamezno delajo, da bo ta problem združenja rešen nemudoma, da ne zaspi za dobo štirih let spanje pravičnega.

Prosimo tudi ostalo članstvo, da upošteva ta naš apel, ga polnomočno podpira in zahteva takojšnje združevalne konference in rešitve te naloge — združenje vseh naprednih slovenskih podpornih organizacij, ker v sedanjih kritičnih časih razvidi-

mo, da v združenju in slogi je se pridružiti tej narodno velpomembni ustanovi. Slovenska šola je s 1. junijem letos zaključila 16 letnih sezon pouka v slovenskem jeziku. V teh letih je mnogo učencev in učenk obiskovalo razrede, od katerih je danes že precejšnje število tudi očetov in mater. Več ali manj so se ti učenci okoristili s poukom, ki so ga zjemali v Slovenski šoli. S sigurnostjo lahko trdim, da je Slovenska šola mnogo koristila narodu. (Dajle na 3. Str.)

Pokojni člani

MASELJ LAWRENCE, rojen 1896, na mestu ubit od padle veje pri delu v hosti dne 30. aprila, t. l. v Hoquiamu, Washington. Pokojni je bil rojen leta 1896 v Spodnji Loki, občina Krašnja v kamniškem okraju v Sloveniji. Pokojnik je bil baje še samec in zapušča tu še živečo mater in dva mlajša brata. — Bil je član društva št. 187, Hoquiam, Wash., od leta 1925.

BARIN IVAN, umrl v San Pedro, California, dne 8. maja, t. l., vsled starostne oslabelosti srca. Pokojni je bil rojen leta 1876, v Prviš Luka, št. 110, opština Zlarin, kotar Šibenik v Dalmaciji. Bil je tu oženjen in član društva št. 124 v Los Angelesu, Cal., od leta 1913.

GOLEŠ JOHN, umrl 5. maja, t. l., v Indianapolisu, Indiana, vsled kronične srčne napake. Rojen je bil leta 1877 v Sternicci, občina Savonje, Udina, Italija. Bil je samec in zapušča tu bratrance, v stari domovini pa enega brata. Član je bil društva št. 22, v Indianapolisu, Indiana, od leta 1912.

BRAKUS MARTIN, ubit v rovu dne 26. aprila, t. l., v Coverdale, Penn'a. Pokojni je bil rojen v vasi Trbovne, post. Drniš, kotar Knin, Dalmacija, kjer živi njegova družina. Pokojni je vstopil v to Zvezo društva št. 140, v Donora, Pa., leta 1916, umrl pa je kot član društva št. 189, v Coverdale, Pa.

KELAČIČ JOHN, umrl 8. junija, t. l. v Johnston City, Illinois. Rojen je bil leta 1888, v selu Graberec, opština Dobrava, kotar Belovar na Hrvaškem. Tu zapušča soprogo Mary, rojena Belobrajdič. Bil je član društva št. 67, v Johnston City, Illinois, od leta 1926.

KOZELJ PETER, umrl v Chicagu, Ill., dne 16. maja, t. l., vsled raka na želodcu. Pokojnik je bil tu oženjen, je bil rojen leta 1895 v vasi Mile, občina Senčur pri Kranju na Gorenjskem. V SSPZ je pristopil leta 1913, k društvu št. 80 v Harrisburgu, Pa., umrl pa je kot član št. 1, v Chicagu, Ill.

PLUTE JOHN, umrl dne 2. junija, t. l. v zavodu Allegheny, okraja, v Woodville, Pa., v starosti 73 let. Rojen je bil leta 1866 v Bereči vasi, občina Senhor, okraj Črnomelj na Dolenjskem. Pokojni je bil samec, zapušča pa več ožjih sorodnikov v raznih krajih države Pensilvanije. K SSPZ je pristopil 1. avgusta, 1909, k društvu št. 30, v Bishop, Pa., umrl pa je kot član društva št. 165, v Lawrence, Penn'a. Da so potrebne in koristne bratske pomožne organizacije, je slučaj dokazan pri tem pokojniku, katerega remu je ta Zveza izplačala \$1.000.50 v bolniški podpori, \$875.00 v starosti in \$92.91 v izredni podpori. Poleg tega pride še plačitev smrtnine njegovemu dediču, svota \$500.00. Vsega skupaj se je izplačala na račun njegovih zavarovalnih svota \$2.463.41, za približno svoto \$750.00, katero je vplačal za asessment.

Za društvo Balkan, št. 24 SSPZ: John Perko, predsednik Sophie Stampfel, tajnica Anton C. Ermenc, zapisnikar

Za združenje Milwaukee, Wis. — Deseta redna konvencija je za nami. Vse napredno članstvo se je veselilo njenega konca, v nadi, da bodo izpolnjene naše tako težko pričakovane želje. Ali na žalost smo zopet dočakali veliko razočaranje. Hitler je potegnil za nos Anglijo in Francijo. On je to naredil hitro. Naši glavni odborniki nas vlečejo že dvajset let in kakor izgleda, nas bodo še nadaljnjih dvajset, ako ne bo zavedno članstvo za vselej obračunalo z njimi.

Pravila govorijo, da ima konvencija polno oblast, in tu nastane vprašanje, za koga. Samo za par odbornikov, vse drugo mora pokorno kimati. Izgovarjava se: "Ne moremo, ker potajava ne dovoljuje. Odvetnika nismo vprašali za svet. Izvolimo združevalni odbor in dajmo temu odboru polno moč in seveda tudi dobro plačo, ker ta odbor ima strašno veliko dela, delo pa zahteva plačo. Izvolimo v odbor može, da bodo resnično delali za združenje." Pride na glasovanje ali boljše rečeno imenovanje. Izvoljeni so samo tisti, ki znajo dobro govoriti v korist združenja, v žepu nam pa rige kažejo. Seveda, enega moramo pustiti notri v odboru radi lepšega, ker tako ne bo mogel nič napraviti, ker večina zmaga. Zato smo ga bacili tudi ven iz glavnega odbora.

Bratje in sestre SSPZ, vprašam vas, koliko časa bomo še trpeli to norčevanje iz nas članstva. Moje mnenje je, da imamo zadosti tega. Bratje in sestre, zahtevajmo splošno glasovanje, da bo tudi članstvo pokazalo svojo moč. Veliki predsednik A. Lincoln je rekel, da ljudstvo se da vleči za neke čase ali ne zmerom. Tako moramo tudi mi storiti, ako hočemo tako dolgo zaželjeno združenje, ker nam je v teh kritičnih časih tako neobhodno potrebno, ker kolo časa se čedalje bolj hitro vrti.

Pozdrav vsem čitateljem Napredka in članom SSPZ. Joe Widmar, št. 24 Društvo št. 48 Arma, Kan. — Društvo št. 48 je na svoji seji dne 9. junija vzelo v pretres združitev slovenskih podpornih organizacij in zaključke 10. redne konvencije glede te zadeve. Društvena seja je soglasno sklenila, da se poziva sedanji združiteljni odbor, da gre resno na delo, da pride čim prej do združitve. Nadalje je soglasno sklenjeno, da se naj združitev izvrši s SNPJ.

Frank Štrukelj, predsednik Matt Ulepich, tajnik

Piknik Slovenske šole SND Cleveland, O. — Piknik Slovenske šole S. N. Doma. — Po dolgi in precej občutni zimi je vendar končno nastopilo poletje. Spomladni itak nismo opazili, ker je bilo vedno neprijetno in hladno vreme. S toplimi dnevi, ki smo jih končno deležni v Krasnem juniju, se vsako nedeljo ogledujemo, kam bomo šli. Vsako nedeljo se vrši večje število društvenih piknikov in izletov v naravo, da si človek lahko poljubno izbere, kjer misli, da bo s svojo navzočnostjo največ koristil ideji, okoli katere se narod zbira.

Eđen najvažnejših izletov v poletju je brez dvoma piknik Slovenske šole S. N. Doma na St. Clair Ave., in tak piknik se letos vrši v nedeljo 23. junija na Močilnikarjevi farmi, kot vselej poprej. V nedeljo je torej dan, ko bi morali priti vsi cle-

Slovenska Svobodomiselna Podporna Zveza

USTANOVLJENA 1908

INKORPORIRANA 1909

GLAVNI URAD: 245-47 WEST 103rd STREET, CHICAGO, ILL.
Telefon: PULLMAN 9665

UPRAVNI ODBOR:

JOHN KVARTICH, predsednik, 411 Station Street, Bridgeville, Pa.
RUDOLPH LISCH, podpredsednik, 716 E. 99 St., Cleveland, O.
WILLIAM RUS, tajnik, 245-47 West 103rd Street, Chicago, Ill.
ANTON ZAITZ, pomožni tajnik, 245-47 West 103rd Street, Chicago, Ill.

MIRKO KUHEL, blagajnik, 245-47 West 103rd Street, Chicago, Ill.
MICHAEL VRHOVNIK, direktor angleško poslujočih in mladinskih društev, 245-47 West 103rd Street, Chicago, Ill.

NADZORNI ODBOR:

WILLIAM CANDON, predsednik, 1058 E. 72nd St., Cleveland, O.
JOSEPH H. GRILLS, Box 69, Moon Run, Pa.
JOHN MAREN, 618 W. Pierce St., Milwaukee, Wis.

POROTNI ODBOR:

FRANK PUCEL, predsednik, 17921 Delavan Road, Cleveland, Ohio
FRANK MEDVED, Box 40, Yukon, Pa.
VINCENT PUGEL, 1409 South 56th St., West Allis, Wis.

UREDNIK-UPRAVNIK GLASILA:

VATRO J. GRILL, 6231 St. Clair Ave., Cleveland, Ohio
GLAVNI ZDRAVNIK:
DR. F. J. ARCH, 618 Chestnut St., Pittsburgh, Pa.

Dr. Ivan Lah:

DAN BITKE

(Odlomek iz "Druge knjige spominov" pred par leti umrlega slovenskega pisatelja.)

Boji, ki so se razvili v začetku avgusta 1917. na vsej romunski fronti in se končali 19. avgusta z veliko bitko ob Seretu, so dobili "častno" ime "romunska Marna," ker so imeli za Romunijo isti pomen, kakor "čudež na Marni," ki je v začetku vojne rešil Francijo. "Na svidenje v Jassyju," je rekel general Mackensen, ko je odhajal k svoji armadi, a ob Seretu je doživel ta nepremagljivi nemški general popoln poraz in zadnji ostanek svobodne Romunije, z glavnim mestom Jassy, je bil rešen nemške poplave. Očeniva, ki se je začela na gričih okoli Fokšanov, kjer se je bilo prejšnje leto ustavilo prodiranje Nemcev, se je razvila v dve krvavi bitki dne 9. in 13. avgusta, ki sta prisilili Romane in njih zaveznike Ruse, da so se umaknili proti severu, toda ti dve zmagi sta bili le navidezni in dne 19. avgusta je prišlo na bregovih Sereta do velike glavne bitke, v kateri je bila Mackensenova avstrijsko-nemška armada razbita. Ostanek čet so prepeljali na Piavo, Mackensenova zvezda slave je šla v zakon. Kot prostak 24. dunajskega strelskega polka sem se tudi jaz udeležil te odločilne bitke in bil priča velikega poraza.

Odrejeno je bilo, da se zakopljemo na dolgi njivi v zatišju kriča in si odpojimo. Izkopali smo si torej vsak svojo jamo v prhko zemljo, položili nahrbtnike za vzglavje in poлегli na hladno prst. Visoko na nebu je pripekalo sonce. Mislili smo, da pride kmalu za nami kuhinja z menažo in cesarskim priboljškom. A kuhinje ni bilo od nikoder. Vojaki so brskali po njivi in iskali hrane po drevju in gozdu, ki je pokrival vnožje griča. Šele pozno popoldne je dospela kuhinja, dobili smo svojo navadno hrano: kavo, juho z mesom in zopet kavo, kos kruha in četrt zavitka tobaka.

Komaj da smo leže použili vsak svojo porcijo, se je nenadoma jelo oblačiti in preden smo se dobro zavedli, se je vllila ploha, ki je mahoma izpremenila vso njivo v tekoče blato. Pograbili smo nahrbtnike in iskali trdnjših tal na travniku od njivi — ko se je naenkrat med

treskom in gromom začelo oglašati drugo grmenje in je priletelo preko griča več dobro merjenih strelcov. Nastala je občaja zmešnjava. Kaj je to? Napad? Šarži so letali kakor besni in zbirali svoje čete. Grom topov je rasel z divjanjem nevihte. Strelci so padali v gozd in klestili drevje z divjim hrščem. Zdelo se je, kakor da je sodni dan. Prirodne sile so tekmovali v boju z moderno tehniko. Vojaki, ki so se v začetku nevihte zatekli pod drevje, so bežali na plano.

Sredi plohe in oglušujočega grmenja je prišlo povelje, da moramo zasesti grič. Gazili smo v polnem blatu sredi dežja proti vrhu, kjer se je med dimom in gromom kazala zapuščena stara cerkva. Vsi blatni in premočeni smo zasedli grič, ki ga je k našemu začudenju nasprotna artilerija nehala obstreljevati. Tudi nevihta je kmalu poenajala. Vseokrog je zadihalo v nekakem blaženem osveženju. Čutilo se je, da je ta suha zemlja, okoli katere so že ves teden grmeli topovi, potrebovala moč. Tudi mi smo bili po vročih prašnih dneh kakor okrepčani. Žejna zemlja je popila vase mokroto in, ko smo poлегli po griču, se je razprostrla pred nami lepa hrbovita pokrajina, polna bujnega zelenja, ki je prikivalo našim očem vse, kar se je skrivnega pripravljalo za prihodnji dan.

Ostali smo na griču nemoteni do večera. Cerkvica je kazala dvoje težkih ran na zvoniku in je nemo gledala po okolici, kjer so se gibale sovražne sile, da jo ločijo od onih, ki jim je bila sveto zavetišče. Poleg cerkvice je bilo zapuščeno gospodarsko poslopje, čudno obvarovano od krogel, ki so pustile na dvorišču globoke sledove. Grmenje topov v gorskem grebenu na levi strani je pričelo, da se tam bitka nadaljuje. Mi smo imeli mirno noč. Polegli smo po dvorišču, po skednju in ločah in kljub nevarnosti kmalu pospali. Dobro merjen pogled na vrh griča bi nas bil lahko mahoma prestavil na ono stran, kjer ni ne bojov ne trpljenja.

S prvim svitom je bil ves oddelek na nogah. Odšli smo v dolino, kjer smo čakali nadaljnjih ukazov. Okoli enajstih je prišel major, ki je hotel preizkusiti izvežbanost bataljona s tem, da smo našočili prazen greben, ki se je dvigal pred nami. V največji vročini je lezla četa za četo po rjavih drčah proti vrhu. Grozen smrad, ki se je širil od povesd, z našo počasnostjo ni bil posebno zadovoljen. Pozabil pa je vprašati, kdaj so vojaki nazadnje jedli.

Rekel je, da se čudi, da Dunajčani nimajo pravega elana, za kar so ga nekateri pravi Dunajčani precej grdo pogledali. Ko smo dospeli na vrh, so se pred nami razkrili rjavi bregovi Sereta. Globoko med njimi se je valila kalna reka in za njo so se razprostirale nejasne, valovite planjave. Seret, Seret!

Kdaj bi si bil mislil, da bom stal na tvojih bregovih! Daleč me je zanesla ta čudna pot skozi svetovno vojno!

Toda preko teh pokrajin so prihajale pred stoletji prve slovenske družine na Balkan. Tu so potovali naši pradedje iz svojih prvotnih bivališč po prostiranih pokrajinah za Karpati proti jugu, da si tam osvoje no vo domovino. Kje so narodil, ki so se vsipali ob teh bregovih iz Azije v Evropo? Seret, Seret!

Na tvojih bregovih sem. "Pfui, wie das stinkt!" je prhal major in ukazal sestop nazaj proti dolini.

Počivali smo na dvorišču velike pristave, ki so jo obdajali konjski hlevi. Roji muh in mušic so se spretavali po zraku in posedali po gnoju, ki je polnil vso okolico s svojim smradom. Našli smo ob zidovju bežkih, ki smo ga kuhali v vojaških skodelah, da smo malo potolažili svoj glad. Z menoj je skupaj kahal in jedel to novo avstrijsko iznajdbo neki dunajski čevljarček, ki mi je medtem pripovedoval, kako je stradal preteklo leto, ko je bežal po porazu pri Lucku na ruski fronti. Bila je to dolga in zanimiva povest o dogodkih, ki smo jih iz časopisnih poročil mogli komaj slutiti. Bil je bleđ in slabotnega telesa.

"Prav za prav sem že vsega sit," je rekel na koncu, "Bog ve, kdo bo nazadnje zmagal." "Zakaj pa si tako bežal pred Rusi; pa bi se bil dal ujeti." "To se lahko reče, če človek ne zna jezika, nikoli ne ve, komu pride v roke. Tako sem bil utrujen in lačen, da sem padal, in vendar sem bežal. Zdaj ne bi mogel več. Ti znaš rusko." "Znam." "To je druga stvar. Če bi zdaj prišli, ne bi bežal."

Usoda čudovito družji ljudi. Kaj mi je bilo do tega dunajskega čevljarčka. A smilil se mi je. Imel je še nekaj sladkorja in je osladkal malo prekuhani bežeg. Ni bilo slabob.

"Jaz imam še nekaj zaloga, naučil sem se lansko leto, kaj je treba za fronto," je rekel. Res je imel precej napolnjen nahrbtnik.

"Če bomo zvečer spali na prostem, lahko spiva skupaj v enem šotoru," je rekel.

"Zakaj pa ne, se bova še kaj pomenila."

"To je tako lepo, če najde človek prijatelja. Mi smo tu kar tako drug poleg drugega."

"Kakor so nas zvrstili."

Ubogi čevljarček. Drugi dan sem ga videl prvega med mrtvimi ...

Zvečer je bil odhod. Kam?

Sreča vovakov so postajala čedalje bolj mlođušna. Vsaka izpremembra jih je vznemirila. Oni, ki so že videli bitko, so bili mnogo bolj nezaupani od onih, ki so se šele prvič bližali velikemu dogodku. Pot je vodila po široki, izvoženji cesti na levo in po serpentinah navzgor. Bil je že mrak, ko smo dospeli na greben.

Pek — pek — pek — pek — pek —

Strojne puške so nas pozdravile.

"Nieder!"

Vrgli smo se na tla.

Šarži so se jezili nad neprevidnostjo, da smo hodili s polnimi koraki, namesto da bi se plazili na vrh. Obležali smo za živo mejo, kjer je bilo polno človeškega blata. Vojaki so kleli. Neznosen smrad je polnil zrak. Odmikali smo se po tleh

in iskali trave, da bi se obrisali.

Strojne puške so prenehale. V temi smo se plazili do bele zidanice, ki je stala vrh vinograde, obdana od jarkov in jam. Tu je bilo naše prenočišče. Pred zidnico je bil velik kup še novih čevljev. Kdor je imel slabe, jih je lahko zamenjal. Tudi jaz sem si izbral nove čevlje.

V kleti pod zidnico je bila telefonska postaja. Ležali smo na travi pred zidnico in zobali grozde. Bilo ga je mnogo. Poljak Kabuza, rdečelasec, ki je bil prišel od nekod iz šleskih revirjev, je prinesel prav sladkega sadja. Pravil je, da je videl na drevesu ustreljenega človeka. Ležal je med vejami, kamor proti jugu, da si tam osvoje no vo domovino. Kje so narodil, ki so se vsipali ob teh bregovih iz Azije v Evropo? Seret, Seret!

Na tvojih bregovih sem. "Pfui, wie das stinkt!" je prhal major in ukazal sestop nazaj proti dolini.

Počivali smo na dvorišču velike pristave, ki so jo obdajali konjski hlevi. Roji muh in mušic so se spretavali po zraku in posedali po gnoju, ki je polnil vso okolico s svojim smradom. Našli smo ob zidovju bežkih, ki smo ga kuhali v vojaških skodelah, da smo malo potolažili svoj glad. Z menoj je skupaj kahal in jedel to novo avstrijsko iznajdbo neki dunajski čevljarček, ki mi je medtem pripovedoval, kako je stradal preteklo leto, ko je bežal po porazu pri Lucku na ruski fronti. Bila je to dolga in zanimiva povest o dogodkih, ki smo jih iz časopisnih poročil mogli komaj slutiti. Bil je bleđ in slabotnega telesa.

"Pravijo, da bo jutri bitka," je rekel mlajši, ki mu je bilo komaj sedemnajst let. "Ampak to rečem, da na Ruse ne bom streljal."

"Jaz tudi ne," je rekel drugi. "Dovolj sva že prestala."

"Prav imata, glejta, da se rešita, da bosta služila Poljski."

"Samo pazimo, da ostanemo skupaj."

Medtem je prišel narednik.

"Slišite," me je nagovoril. "Vi imate dobre oči."

"Da."

"Ali vidite tamle na ravnini neko poslopje?"

"Vidim ..."

"To je ostanek bivše železniške postaje."

"A tako."

"Tam so ostale škarje za žico. Vzemite nekaj mož in pojdite tja. Išcite, boste že našli. Samo pazite, če boste privržali žveplenke, da vas sovražnik ne vidi."

"Pa nam dajte električno svetilko."

"Imamo samo eno. Kar pojdite, boste že našli."

Vzel sem svoja dva Poljačka in odšel. Hodili smo skozi vinograde in se končno približali razbitemu postajnemu poslopju. Tu je vodila torej železniška proga! Kakšno razdejavanje! Samo stene še štrle navpič. Okoli razmetano pohištvo, brzozavni aparati, žice ... Začeli smo iskati škarje. Prižigali smo žveplenke in iskali po tleh. Sam omet in razbiti kosi lesa.

"To bo gotovo zmaga, če nimamo niti škarij za žične ograje," je rekel mlajši Poljaček.

"Res ne vem, česa iščemu tu."

"Morda so nas poslali prav zato, da bi nas zagledal sovražnik in zavrnil nekaj strelcov," je rekel starejši.

"Neverjetno: v noči pred napadom iščemo škarij med razvalinami."

"Sicer pa je boljše, če jih ne najdemo."

"Kaj pa, če bi onim posvetili, da bi vedeli, kje smo?"

Obšla nas je vse tri velika skušnjava.

"Ko bi človek vedel, da jim s tem koristimo. Prižigajmo žveplenke in iščimo naprej."

"Pazi, da ne zaženeš ob kako granato."

"Morda so nas pa zato poslali sem."

"Vrag vedi! Škarij tu ni ..."

Vračali smo se brez škarij po temni poti proti beli zidnici. Javili smo naredniku, da nismo našli nikakih škarij.

"Tudi dobro. Saj sem vedel, da ste slepi vsi skupaj. Boste pa brez škarij napadali ..."

Vojaki so stali v vrsti in dobivali zadnjo kavo. Da bi bili zjutraj bolj hrabri, je imel dobiti vsak požirek ruma.

"Tega smete spiti šele zjutraj!" se je glasilo povelje in vojaki so vdano nastavljali svoje prazne napojke, kamor jim je narednik vlival po šilo ruma.

"Od tega bomo gotovo pijani in navdušeni," so posmešno pripominjali vojaki.

"No, vi trije," se je obrnil narednik zepot na nas, "ker ste že eno stvar tako dobro opravili, pojdite do polnoči na stroje. Kakih tri sto metrov od tuda je jarek, tam lezite in glejte, če kaj opazite. Vsako važno stvar javite takoj nazaj."

Vzeli smo puške in odšli.

Legli smo utrujeni v travo in gledali v megleno dolino pred seboj. Nič se ni ganilo. Na nasprotni strani se je videlo nejasno gričevje, tu in tam se je zasvetila raketa, nekje v daljavi se je čulo bobneče grmenje.

(Dalje prihodnjo sredo)

DOPISI ČLANSTVA

(Dalje iz 2. str.)

šim društvom in domovom, ker je dosledno budila in vzdrževala vsa ta dolga leta narodno zavest. Petlja je vez, ki družji starše in njih otroke; vez, ki družji družine in slovenska društva. Društva in druge ustanove. Stora je, kar se je v skromnih in danih razmerah moglo storiti za poživljenje in ohranitev slovenskega jezika in narodnih običajev. Učenci Slovenske šole so predstavili na odrs S. N. Doma številne, krasne igre in razne druge zanimive točke v teh letih, s katerimi je mladina ponovno in ponovno dokazala, da je sposobna in voljna nadaljevati naša započeta dela na kulturnem in drugih poljih. Slovenska šola je ustanova, ki je mnogo pripomogla k temu, da se naši mladi ameriški Slovenci ne sramujejo nikjer in pred nikomur javno povedati, da smo Slovenes. Ponosni so na vse, kar imamo dobrega in lepega v naših društvih in raznih Domovih, pa tudi mi smo lahko ponosni na našo mladino, ki v veliki večini ubira prave korake in se pridno uveljavlja v ameriškem javnem življenju in vseh mogočih panogah.

To naše stremljenje, ki ga vrši Slovenska šola S. N. Doma na St. Clair Ave., pa potrebuje tudi nekaj moralne in finančne podpore od strani naroda, da moremo nadaljevati s koristnim delom. Zato Slovenska šola priredi letno po en piknik, ki je posvečen mladini in na katerega posest se vabi slehernega zavednega Slovenca in Slovenko iz Clevelanda in okolice, ne samo starše učencev, ker ti že storijo po večini, kar veleva jim srce. Piknik Slovenske šole bi moral posetiti vsakdo, ker gre se res za koristno stvar. Naš narod je zgradil od sedaj že mnogo lepega in koristnega v Ameriki, zato upam in pričakujem, da bode tudi v nedeljo pokazali z obilnim posetom piknika, da ste še vedno pripravljene nekaj žrtvovati za dobre namene.

Povedal sem že, da se piknik Slovenske šole vrši v nedeljo na Močlnikarjevi farmi. Prične se že ob 11. uri popoldne. Gospodinjki odesk S. N. Doma ima v oskrbi kuhinjo, torej same dobre stvari, s katerimi se vsak krulječi žledeč zadovolji. Vrle žene in dekleta že sedaj pripravljajo stvari, s katerimi bodo na gostoljubljen, slovenski način postregle vse goste, ki se bodo pri njih zglasili. Poznana tri-peresna deteljica od društva

Lunder-Adamič, št. 20 SSPZ, Krist Stokel, Anton Wapotič in William Candon, bodo natakarkji in vam bodo postregli z okrepčujočo hladno pijačo; pa ne samo ti, tam bodo istotako še drugi naši pridni natakarkji, zastopniki raznih društev v Prosvetnem klubu, ki bodo istotako postregli vsem na pravi prijateljski način. Za vse bo preskrbljeno, da se bomo vsi dobro zabavali in obenem bomo nekoliko pomogli blagajni Slovenske šole.

Za ples bodo igrali fantje Eddie Zay orkestra, ki so že dobro poznani, dasi so še mladi, po svojem izvrstnem igranju, ki ustreza vsem, mladim in starejšim.

Družina Stefanici i 1426 E. 172nd St. je poklonila Slovenski šoli dvoje prijaznih četveronožnih živali, ki jih bomo oddali srečnemu posetniku piknika. Velikodušni družini se Prosvetni klub in direktorij S. N. Doma iskreno zahvaljuje za dar. Pričakuje se tudi nekaj potic, kot je že običaj iz prešlih let, da jih bodo spekle dobre mamice in gospodinje v korist šoli.

Za prevoz na piknik se je najelo veliki bus od The Cleveland Railway Co., kjer je sedežev za 40 odraslih ljudi, otrok gre notri še dosti več. Prevoz na obe strani bo 25c za odraslene; za otroke ki zavzamejo sedeže, 10c; učenci Slovenske šole, v kolikor se ne odpeljajo s privatnimi avtomobili, bodo vožnje prosti. Bus pride pred S. N. Dom na St. Clair Ave. ob 12:30 popoldne in odpelje ob 12:45. Glejte, da boste točni na mestu, da ne zamudite, ker bus ne bo čakal na posameznike. Bus se vrne iz piknika, odpelje iz farme ob 7. uri zvečer in razloži ljudi pri S. N. Domu na St. Clair Ave.

Priporočljivo je, da si rezervirate prostor na busu v naprej in tako sodelujete z vodstvom piknika; to vsled tega, ker, če bi se priglasilo dovolj ljudi v naprej, kot jih more iti v en bus, bi najeli še drugi bus. Zato priporočam, rezervirajte si vožnjo na busu do petka, 21. junija zvečer, potem ste lahko gotovi udobnega sedeža na obe strani. Zglasite ali telefonirajte v urad S. N. Doma, Mr. John Tavčarju, kjer boste lahko dobili vsa pojasnila in vožnji listek.

V slučaju, da bi bilo deževno vreme, da nikakor ne bi kazalo odbrzati piknik na farmi, se bo isti vseeno vršil v "annexu" in avditoriju S. N. Doma na St. Clair Ave. Zato bodite pripravljene za piknik Slovenske šole v nedeljo, pa naj se isti vrši kjerkoli. Na svidenje!

Erazem Gorshe, tajnik Prosvetnega kluba SND.

Dejstva, ki pojasnjujejo zmagoslorni pohod nacijev

(Dalje s 1. str.)

češkoslovaške armade. To pa je le del plena, ki so ga pograbili Nemci po okupaciji Češkoslovaške. Hitler je ta čas v govoru pred rajhstagom poročal, da so naciji na Češkem, poleg 90 milijonov dolarjev v zlatu in štirikrat toliko v inozemskih vrednostnih listinah, prišli v posest tudi naslednjega vojnega materiala:

1,582 aeroplanov, 501 protiletalskih topov, 2,175 težkih in lahkih topov, 785 metalcev min, 469 tankov, 43,876 strojníc, 114,000 brzostrelnih pušk, 1,090,000 pušk, nad milijardo nabojev municije za pehoto, nad 3 milijone nabojev šrapnelov, in še mnogo druge vojne opreme, kot naprav za gradnjo mostov, svetilnike, avtomobile, motorna kolesa, itd.

Pozabiti se tudi ne sme, da je Hitler z okupacijo Češkoslovaške dobil vso češko industrijo in na stotisoče izbornih mehanikov in industrijskih delavcev, ki so prav tako važni za uspešnost nacijskega vojnega aparata kot vojaki na fronti.

It should be unanimously agreed that not a single factor in the entire organization should be powerful enough to crush a desire so overwhelmingly supported by the membership. No sacrifice of personalities, or of jobs, can possibly justify destroying a desire supported wholeheartedly throughout the entire organization.

Is The Merger Issue Doomed?

(Continued from page 4)

What organizational progress can possibly survive when the wish of the majority has so slim a chance of being accepted, only the future can tell.

I'm sure we all wish our organization a prosperous future. Nevertheless, the facts brought out so plainly by this convention must be weighed with utmost care.

To me, after a sincere perusal of the entire matter, the monsters of hypocrisy, insincerity, character-assassination, face-saving, and job-saving, which reared their ugly heads at this convention, remain ominous signs of what the future holds for our organization.

Joseph Drasler

CHICAGO SSPZ DAY NEWS

(Continued from page 4)

might make us wonder if there wasn't something, radically, wrong with the world, even as few as three years ago ... Perhaps, we will see friends or relatives in these pictures who are no longer in our midst, and it will be good to have them with us again, as they really were in life, even if only for a brief moment on the screen ... And so, we offer a special invitation to those of you who spent that memorable Labor Day at Riverdale Picnic Grove in 1936 (remember?), when the Trail Blazers and Victorians were hosts to visitors from many parts of the country in the 4th National Athletic Meet celebration ... And to those of you who spent the 4th of July in 1937 at Stežinar's Grove, the Chicago SSPZ Day of that year ... And those who attended our first Vrtec Festival, the Thirtieth Anniversary of Lodge No. 1, and the Trail Blazer Juniors' outing at Palmer Park and the swimming pool one warm summer day ... And to top this off, movies will be shown of the 10th Regular Convention delegates (first showing) and, immediate following, the movies of the 8th Regular Convention 1928 at Indianapolis (These were taken by Dr. Frank J. Kern, whom many of you recall from his numerous visits to Chicago while a member of the Supreme Board) ... Many of our Chicago "oldtimers" are in them — To mention a few, we recognized Frank Bostic, John Kalan, Jacob Tisol, Louis Skrbec (deceased), Victor Skubic (looks much younger today), Victor Zupancic (Not much change), Julia Patsch (She's in for a surprise), Stanley Tisol, William Rus (Sailor straw and all), and several others who are not known personally ...

So, come on out EVERYONE, and make a grand reunion of this SSPZ DAY! Let's get together once more with ourselves of the past and today, and live happily among friends while we may! ... Watch for the program, including the "Balina" tournament schedule in next week's issue of the "Napredek."

M. T. V.

VLOGE
v tej posojilnici
zavarovane do \$5,000.00 po Federal Savings & Loan Insurance Corporation, Washington, D. C.
Sprejemamo osebe in društvene vloge
Plačane obresti po 3%
St. Clair Savings & Loan Co.
9235 St. Clair Avenue HEnd. 5670

DO YOU KNOW THAT - SSPZ Has Nine Modern Plans of Life Insurance for Adults and Juveniles?

PROGRESS "NAPREDEK"

Fraternalism in Action

The SSPZ paid to its members \$4,000,000 in benefits since organization.

Chicago SSPZ Day News

M. Vrhovnik

The CHICAGO UNITED LODGES are going right ahead (full steam) with preparations for their SSPZ DAY CELEBRATION, on SUNDAY, JUNE 30th.

There will be a "Balina" tournament to decide the championship of Chicago in what ranks as the outstanding single attraction of the day's program.

B-A-L-I-N-A F-L-A-S-H-E-S... Six Chicago Lodges, three from the westside and as many from the southside, have entered teams in the tournament.

M-O-V-I-E-S of Chicago's SSPZ events will be one of the day's features, taking place once the sun is well hidden below the western horizon.

Continued on page 3

Challenger News

The Largest Ever

STRABANE, Pa. — Over 400 people attended the Challenger's Sixth Anniversary Dance.

We were glad to have a few Spartans from Cleveland present, and also we appreciate the telegram received from Spartans congratulating us on our anniversary.

Picnic Coming

The Challengers have decided to hold a picnic on July 21 at Drenik's park, Strabane, Pa.

Here and There

Bro. Anthony Sirca is on the sick list, and we hope that the duration will not be long.

Concordian Notes

CLEVELAND, O.— After the United Lodges meeting, Saturday night, the Concordian Srs. set forth for the Utopian barn dance.

The following day at the Zdruzeni Bratje picnic, the Concordian Jr. and Outlooker Girls teams were scheduled for a baseball game.

Arrangements have also been made for an outing this coming Sunday, June 23, at Jasinski's Farm and all members of Lodge No. 120 and their friends will meet at Jeric's residence.

Meanwhile, don't forget that we meet every Friday night at the SND basement balina courts at 8 p.m.

Is The Merger Issue Doomed?

CHICAGO, Ill. — During the course of the past four weeks or more, readers of Napredek and Prosveta, have had ample occasion through reading the various articles written by SNPJ and SSPZ members.

A small, tho well organized, clique, whose main intent was to safeguard their jobs, at any cost, was able to swing the delegation and shelve the merger issue.

The resolution adopted by the Detroit lodge and published in a recent issue of Napredek, gives us a good idea of the feeling with which the delegates departed.

Very surely nothing was accomplished that would inspire the membership to new ambitions for building up the organization.

Most of the younger members belong to two almost identical organizations, which, combined, into one powerful unit, could double its service to the membership.

It seems hardly possible that the general membership will much longer tolerate a circumstance wherein its repeatedly expressed desire for a wholesome merger with the largest and most progressive fraternal organization, will forever be disregarded.

Every sensible member realizes the position of those who hold office and what risking their only means of a livelihood means.

The fine suggestion made recently, stating that the SNPJ should have sent at least one representative to the convention, to make any necessary explanations, comes, of course, too late.

Collinwood Chatter

CLEVELAND-Collinwood, O.

Now that the gorgeous summer weather is here to encourage the spirit of good fellowship and all such things, Utopian social events are sure rolling around.

Pushing on into the future, I find July 28 a crimson letter day. That's when the Utopians lay off the bartending and ticket selling, and dash down to Nelson Ledges for our own outing.

This is just a forewarning, everybody! Mark August 10 in your be-sure-not-to-miss-this date book, because it's the date of the Utopians' Second Barn Dance.

More later. Valeria A.

tire tone of the convention on the issue.

Those desiring a motive with which to confuse the delegates, eagerly grasped the opportunity afforded by the SNPJ letter (which further explained the proposed merger plan).

Very sharply, the convention brought out one unpleasant fact. It unveiled the startling truth that a well organized clique, even tho it is small, can override any proposition of the membership, contrary to the plans of that clique.

It is now apparent that the veiled desires of some of the principle leaders became paramount in opposing the merging of the organization.

(Continued on page 3)

THE SLOVENES AN OUTLINE OF A SOCIAL HISTORY OF THE SLOVENES

(FROM THE EARLIEST TIMES TO 1910) BY DRAGOTIN LONČAR, PH. D. (Prague) TRANSLATED FROM THE SLOVENE BY ANTHONY J. KLANČAR, B. SCI. (Illinois) AUTHORIZED TRANSLATION

(Continuation)

We must not forget in this connection that the Church and the State with their absolutistic policies looked upon the young nationalist movement as a revolutionary phenomenon.

Vraz aroused the latent disposition of the age and prepared the way for the nationalist idea, for his work was extensive, that is, the effect of his work is not so much in its depth as in its breadth.

Opposing Vraz's approach is Prešeren's analytic method of building up a whole structure from separate units.

This is just a forewarning, everybody! Mark August 10 in your be-sure-not-to-miss-this date book, because it's the date of the Utopians' Second Barn Dance.

CHAPTER XIV.

A high level of culture is not sufficient for an independent national life. There must also be economic productivity.

When the age of constitutional government dawned in Austria in 1860, it also attracted the Slovenes to the field of politics, in which only those social classes can survive that are strong culturally and economically.

What was the social structure of the Slovenes in this age of constitutional government?

The politics of the Austrian Germans was centralistic and Germanistic. The Slavs and Magyars in Austria-Hungary opposed this Germanistic centralism and favored federalism.

The Slovenes under the leadership of Bleiweis accepted federalism, forgetting that there was a great difference between them and other federalists.

*Levec, Fran: Two Hours with a Slovene Poet. (Dve uri pri slovenskem pesniku. Slovene). Ljubljanski Zvon, 1882.

(To be continued)